

ШЫН

СЭКП Тыва, обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 100 (9782) 1975 чылдын апрель 29, вторник

1925 чылда
индизелеттинген

Өрттө
2 кел.

БЕДИК ДУЖУТТУҢ МАГАДЫЛАЛЫ

Көдээ ажил-агый продукциянын бүдүрерин көвү-дедиринге кол черни сугаттыг шөлдөр ээлеп турар. Республикада 61,8 муң гектар сугаттыг шөлдөр бар. Ол бүгү тарылга шөлүнүн 14 хуузун ээлеп турар. Ону чөп ажыглап, эки болбаазырадып тургаш, элбек дүжүттү өстүрүп алырнын аргазы бар. Демир-бетондан бүткөн бир гектар шөлдүг инженердик сугарылга системазын кылып алырына 1000—1200 рубльди чарыгдар. Илдиг системазын кылырын төлөвилеп турар үедө тараа культураларын бир гектардан-на 25—30 центнер, кукурузанын 300—400 центнер, хөй чылдыг сигеннерин—40—50 центнер дүжүдүн ажаап алып кылдыр планнап турар. Чүгө мындыг көргүзүлгөрдү чедип алдында, ол системазын тутарына гүндүргөн хөрөгүнни 7—8 чыл дургузунда эгилдип ап болур.

А бисте керек кырында ындыг эвес. Сугаттыг шөлдөрнү долзуу-биле ажыглавайн турар. Эрткен чылдын 6,3 муң гектар сугаттыг шөлдүг ажил-агыйлар ажыглаваан. Чижээ, Тес-Хем район 2 муң, «Сүт-Хөл» совхоз 530, «Хемчик» совхоз 680 гектарны катган. Хөй-хөй гектар шөлдөр куруккан черлерге шилчй берген. «Тээли», «Барлык», «Найырал», «Ленинчи орук», «Тес-Хем» совхозтар дыка хөй шөлдөрнү сугаткан. Республикага инитизи-биле 15,7 муң гектар черже суг бөлдүрбө. Чамдык шөлдөрнү 3—4 катап суггарар тургаш, чүгө ийи удаа суггарган. Оң уламындан хөй-хөй ажылагыйларын сугаттыг шөлдөрнү эвээш дүжүттү берип турар.

Чер ажилын культуразын бедидерин, оң иштинде сугаттыг черлерин дүжүдүн бедидеринин кемчеглерин ажил-агыйларда партия организациялары кичээнгейге алыры чугула. Сугатчы, мединатор кадрларын белеткээринче, оларнын билини, мергежянин бедидеринче, куш-ажылын эртем өзүзү-биле шын организацияларынче, хандырлыгазын экижидеринче партия кичээнгейни салып, оларнын харысаалазын бедидеринин кемчеглерин алыры чугула.

Сөөлдү чылдарда сугатчыларын доктаамал эвеналар бедик дүжүттү ап турарын чиккертти хөй. Ылангыя, «Барлык» совхозтун Хомушку Шыдыраага удурткан эвенозу эвез каш чылдарын дургузунда элбек дүжүттү өстүрүп ап келген. 1974 чылда эвено 293 гектар черини бир газында-на 25 центнер хөй чылдыг сигенни, 150 центнер кукурузаны ажаап алган. «Алдан-Мадыр» совхозта Кызыл-оол Алдын-оолдун эвенозу бир гектардан кызыл-тастың 24 центнер дүжүдүн өстүргөн. «Өк» совхозта Михаил Сержантовтун эвенозу бир гектар шөлдөн 300 центнер кукурузаны ажааган.

Сугаттыг шөлдөрнү дүжүдүнүң чангыс айы эвес болуп турарын чылдагазын чүдөл? Ону то-ларадыры-биле Хомушку Шыдыраанын эвенозунун куш-ажылы дуржулганын көрөз. Эвено кечигүнери сугарылганы доктаамал, бедик шынарлыг чоролуп турар. Ында куш-ажылы бүдүрүкчүлүү бедик. Ээлчеге 0,7—0,9 гектар чер суггарар планын ажырып, 1—4 гектар чедирип турар. Чай дургузунда кукурузанын вегетастыг сугарылганын үш удаа чоролуп турар.

Шөлдөргө минералдыг болгаш органиктиг чемишчилден төп, сугарылганы үш катап чорудуп, культураларын өзүлдези доктаамал хайгарар турар ажил-агыйлар сугаттыг шөлдөрнү бедик дүжүттү ажаап ап туралар. Барлыктың сугарылга системазын шөлдөрнү эрттирген дуржулга чаксы болгаш хөй удаа чоруткан вегетастыг сугарылганын ажыктың бадтыканы. Гектар бурүзүңге 400—450 кубометр суг онаажыр кылдыр беш удаа чысталдыры суггарган черини бир гектарында-на 19,1 центнер, ол-ла хемчээлдиг чаштырылга муруну чарымын болгаш беш удаа чысталдыры суггарган черини бир гектарында-на 25,8 центнер дүжүттү ажаап алган. Бо дээрге сугарылганы чаштырылга мурунда чорударынын ажыктың көргүзүп турар чикек-тир.

Планина дүжүттү өстүрүп алып талазы-биле кылдыр ажилдар ам-даа хөй. Ычангаш 1975 чылда ажил-агый бүрүзү сугаттыг шөлдөрнү чөп ажыглап, сугаттыг гектар бүрүзү четчир санныг өл-шымты синирип алырнын кемчеглерин ажил-дап кылган. Бо чылын чаксы сугарылганы 47,5 муң, а бирги вегетастыг сугарылганы 37 муң гектарга чорудары көрдүнгөн. Ол мыкаш 5 муң тонна минералдыг, 110 муң тонна органиктиг чемишчилден шөлдөргө тегер. Сугаттыг шөлдөргө 1308 сугатчы болгаш 239 эвено, бригада, 100 ажыг чысталдыры суггарар машиналар ажилдар. Бир гектардан 13 центнер тарааны, 105 центнер кукурузаны, 17 центнер хөй чылдыг сигеннери, 95,1 центнер картофельди, 120 центнер ногааны ажаап алыры планнаан.

Сугаттыг чер ажилына куш-ажылы организастарын экижидер сорулга-биле республиканын ажил-агыйларында 20 бригаданы тургускаан. Бригада бүрүзүңге чогуу техниканы, черни быжылган. Олар бот-оругла-чарыгалыг болурлар. Ам кол сорулга болза, сугаттыг шөлдөрнү чөп ажыглап, оку доктаамал сугарып тургаш, элбек дүжүттү өстүрүп алыры болур. Ычангаш партия, совет, көдээ ажил-агый органын бо талазы-биле боттуг ажилдары чорудар апар.

1975: БЕШ ЧЫЛАҢҢ ДООЗУКЧУ ЧЫЛЫ Часкы хову ажилдары чоруп тур

«Ал-Турут» совхозтун Кызыл-Дага трактор-хову бригаданын турлаанна бо хун-лерде ажил-иш хайнымшкыныг. Часкы хову ажилдары анаа бир дугаарында эгелээш. Совхозтун бүгү-ле техниказын ында мөөңсөөш.

Бригаданың механизаторлары баштай хары эрөөн хову-ларын илииртеп дооскаш, оң соонда улаштыр алгас айдан-рылагычиче кирген. Оон алдыда сугатчылар база-ла анаа олурбаан. Соок, когурум уламындан суг элбевейн тур-са-лаа, бар сугту ха-лас агыспай, хире-шаа-биле шөлдөр суггары-лыга ажилдар, 247 га черни суггарып алган. Сугатчылар-нын алып эвенозу ажилдап турар. Аймырыг шөлдөрнү шык базылары шагда-ла доо-

Мурнакчыларнын бирээш — Конгар-оол Очур-оолович Балчыма. Ол он беш чыл механизаторлап ажилдап келген. Конгар-оол Очур-оолович бодуну ажилынын дугайын биске мынчаар чугаалады:

— Бо час дыка онзагай, парни-берге болуп тур. Ыччаложок бистин бригаданың механизаторлары частың «чанынга» агыспай, анаа техниканы болгаш арга-дурду-даны удурлаштырып бөлүп туралар. Шөлдүн шыгын базы-
рылагычиче кирген. Оон алдыда сугатчылар база-ла анаа олурбаан. Соок, когурум уламындан суг элбевейн тур-са-лаа, бар сугту ха-лас агыспай, хире-шаа-биле шөлдөр суггары-лыга ажилдар, 247 га черни суггарып алган. Сугатчылар-нын алып эвенозу ажилдап турар. Аймырыг шөлдөрнү шык базылары шагда-ла доо-

Чуртун ажилчы чоннары эвеледешкен республикаларындын Дээди Советтеринге депутаттарын кандалаттары алап турар. Ажилчын эңгү-нүн, колхозну тараачына-рын болгаш улусну интелли-генциянын төлөөлекчилери чер болганда эртин турар хурал-дарга Коммунист партия-нын, Совет крүеннүн Ленинни шийки болгаш даштык по-литиказын инзи-биле чүгүлдү-зүңүп, долзуу-биле леткан ту-рарын илередиң турарлар. Олар боттарынын бүдүрүгө коллективтериниң өмүзүнүн-ден беш чылдыг доозукчу чы-лыны болгаш бүгү беш чыл-дын-лаа социалистик хула-селерин чедипчииниң күсүсү-дөрнүн, СЭКП-нин XXV съез-динин чак-чаа куш-ажылы че-дипчииниң биле уктуруун ме-дегел туралар.

Ажымчы чоннар коллективтеринин соңгулда муру-нун хуралдары политиктиг болгаш куш-ажылы улуг көдүрүлүшүн-биле үргүздү-лөп турар. РСФСР-нин Дээди Советинге соңгулда талазы-биле Кы-зылдың болгаш Чадаанын соңгулда окурттарында депутаттарга кандидаттар депши-дилегери чер-черде бедик көдүрүлүшүнүнү эртин турар.

Чөөн-Хемчик районда «Ис-кра» колхозтун кечигүнери эртен даштыг хунде колхозтун Култура бажыкыга соңгулда мурунун депшида-лыг хуралыга чыгып келген. Хуралды колхозта парток се-кретары Х. Н. Самдан ажыт-кан. Социалистик демократия болгаш соңгулдаларга белет-кедер талазы-биле сорулга-лар дугайында илеткелди СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун чыгач секретары Н. С. Бөдү кылган. Ол совет соң-гулда системазын демократ-сыг утку-шынарын чугаалааш, соңгулдаларга белеткеди ра-йонда калбарын турары, току беш чылдын доозукчу чылынын дашталганын ху-сөдир дээш ажил-ишчилерин

АДА-ЧУРТТУҢ УЛУГ ДАЙЫНЫНГА Бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгени чедип алган совет дайынчыларнын, партизаннар- нын болгаш чажыт ажылдак- чыларнын, тылдың ажил-иш- чилеринин денээр чүве чок маадырлыг чоруу улустарнын угаан-бодалынга мөңгези-биле артар болзун!

(СЭКП ТН-ның Май 1-ге Ныйгырыларында.)

КЫЗЫЛ-ДАГ БРИГАДАЗЫНДА

улган. 2360 ажыг га черни механизаторлар каш-ла ховук дургузунда илииртөөш. Ам мыда агыс айдары-газы үргүлүдөп турар. 2700 гектарындан. Ол ажилды он тракторист чорудуп турар. Механизаторларын ажил-дарына, чурттарына тара-рымчыныг байдаларын Кы-зыл-Дагың хову турлаанна тургускаан. Инити чурттага чери, столовая, кызыл-булу-мыла бар. Эки шынарлыг, ам-данныг, чаагай аш-чем бе-леткел параны шийип алган. Механизаторларын чаксы хо-ву ажилдарына чарымынын түлөдилди чеди хонуктап үн-дүрүп турар.

Мурнакчыларнын бирээш — Конгар-оол Очур-оолович Балчыма. Ол он беш чыл механизаторлап ажилдап келген. Конгар-оол Очур-оолович бодуну ажилынын дугайын биске мынчаар чугаалады:

Ол бригаданда чаксы хову ажилдарын комплекстик чо-рудуп турар: шык базылары, черни алдарын, суггары деңге чоруп келген. Ам меха-низаторларын чамдыг тара-раа культураларын чаштыра-рыңче эгелеп кирипкен. Баш-тайгы хунде беш агрегат ше-неле чаштырышканын кыл-ган. Ол ажилы хоочун, дур-жулгалыг механизаторлар Конгар-оол Балчыма, Михаил Монгуш, Василий Карамакев олар баштап турар.

ЧУРУКТА: Аймырыг бри-гаданын шөлдөрнү чаш-тырылга агрегаттары. Эске чурукта — мурнакчы тра-кторист Конгар-оол Балчыма агрегадын аайлап ап тур.

Н. АРАНЧАА,
«Шынын» тускый көр.
Авторнуң фотогу.

СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП Төп Комитети болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвү-лели Ада-чурттуң Улуг дайынын инвалиттеринин болгаш олурт шериг албанчыларын өт-бүлелеринин амандыра-лынын материалдыг байдаларын улам ынай экижидер дуга-йында доктаал үндүргөн.

Хулап алган доктаалда көрүп турары болза Ада-чурт дайынын I болгаш II бөдүктөр инвалиттеринин болгаш олар-дык кадмы чурттап турар өт-бүлө кечигүнери, а ол ыш-кап олурткен шериг албанчы кизи дөөш пенсия ап турар өт-бүлелер ээлеп турар чуртталга шөлүнүн хөдөлгөзүн ажил-чыларга болгаш албан-хаакчыларга хамарыштыр доктаалын санаан бажың хөдөлгөзүнүн 50 хуузуң төлөөш. 15 дөрбөлчү метр чедир артык шөлдү айткан инвалиттер болгаш өт-бү-лелер доктааттыган чангыс хемчөөл-биле төлөөш.

Одалга, суг дамчыдылганы, газ болгаш электроэнергия ажылааны дөөш доктааттыган төлөврүн 50 хуу хем-чөөлүг чингедилгени Ада-чурт дайынын I болгаш II бө-дүктөр инвалиттеринге болгаш оларнын-биле кадмы чурттап турар өт-бүлө кечигүнеринге, а ол ышкаш олурткен шериг албанчы кизи дөөш пенсия ап турар өт-бүлелерге тыспыр.

Ада-чурт дайынын инвалиттеринин өмчилер репетиле-ри ёзугаар алды амгерин халас үндүрүп бөри доктааттыган. Ада-чурт дайынын бүгү инвалиттеринге хоорайын пас-сажаар транспортуң бүгү хевирлеринге (таксиден аңгы), а ол мыкаш чурттап турар административтик районуну дө-вискееринде көдөө черлерге инити ажылдаалыг автомобиль транспортуна (таксиден аңгыда) халас чорутуруң эргезин тыспыр.

Оон биле кадмы эргежок чугула кылдыр санаары болза: ажил-току фронтта өлгөн ада-келерге ук ада-келер олурт-кен шериг албанчы кижинин азыралына турган-турбаа-нында хамарылга чокка азыралычынын ышкыган тавары-лга ёзугаар пенсияны доктаалдыр.

олурткен шериг албанчыларынын өт-бүлелеринге өт-бү-лөде ажилдап ишдаар чангыс кечигүнигге азыралычынын ышкыган таварыга ёзугаар пенсияларын эң эвээш дөөш хемчөөлдерин айда 27 рубльден 33 рубль чедир бедир.

Ада-чурт дайынын III бөдүктүн ажилдап турар инва-литтеринге пенсияны, бир эвес пенсия ажил төлөврү-биле кадмы айда 300 рубльден ашпас болза, докка хемчөөл-биле төлөөш.

ССРЭ-ның Дээди Советинин Президиуму пенсия хандырыл-газынын бо айтырылганын талазы-биле чогуур Чарлык-ты үндүргөн.

Инвалиттерин өт-бүлө кечигүнеринге пенсиялар доктаа-дырда Ада-чурт дайынын I бөдүктүн инвалиттерин херек кы-рында ажаап-тежээген эвези ажил стажына кыр санаары доктааттыган.

Ада-чурт дайынын инвалиттерин хууда транспорт хере-кескелер-биле хандырырын экижидерин хемчеглерин көрдү-гөн.

Даим инвалиттерин медицина хандырылганын болгаш оларын протеза-ортотелди кылдылары-биле хандырыын эки-жидерин эвиледепкен республикаларын Министрлер Чө-вүлелеринге дашкан.

Айттырган чингеделер болза ССРЭ-ни камгалат азы ше-риг албанчынын өскө-даа хулаалгелерин күсүлөп турар ба-лыгдалканынын, контузиалканынын азы бертик-бекед болганынын түнеленде, чок болза фронтта чоранын-биле холболтыр азыралынын түнелени инвалит апарган шериг албанчыларынын азыраа инвалиттерге, а ол ышкаш ССРЭ-нин Иштиги херектер министрствозунун органынын дарга болгаш анаа составында албан хулаалгелерин күсүлөп чораш балыгдалканынын, контузиалканынын түнелени инвалит апарган инвалиттерге хамарыш пеп-терээр.

Даим инвалиттеринин болгаш олурткен шериг албанчы-ларын өт-бүлелеринин амандырамын материалдыг бай-даларын улам ынай экижидер дугайында хулап алдыган шийттерлер 1975 чылдын май 1-ден эгелеп күштүг бооп кыяр.

Ажылчы чоннарнын соңгулда мурунун хуралдары

Бузулбас блоктун кандидаттары

Болгаш өскө-даа эштер ук са-налды инзи-биле леткөө, ажил-ишти улам экижидеринче чо-ну кыгырып турганар. А механизатор 3. Хомушку үс-түңге санаалга каттышпашаан, тараажылар 1700 гектар чер-нин тарыгызын май 9-ка че-дир доозарын хулаалгелер дээр-нин өөрүңүп өмүзүнүнүн бөр-зүрткөн. РСФСР-нин Дээди Советинин соңгулда талазы-биле Ча-даанын № 874 соңгулда ок-ругундан депутатка кандидат кылдыр Бай-Кара Шөжүлбе-ева Долчамааны депутаттар дугайында доктаалды хурал-да бир эң-сеткилдик хулап алган. Тес-Хем районда «Тес-Хем» совхозтун төп суурунун ажил-чыларынын, инженер-техник-тин ажилдакчыларынын бол-гаш албан-хаакчыларынын соң-гулда мурунун хуралын Берү-Дэг көдээ Советинин күсүмонуң дарагы Б. М. Аракча ажыткан. Совет соңгулда системазы-нын болгаш соңгулдаларга белеткедер дугайында илет-келди Тес-Хем райкомунун даргазы Н. В. Чыдыгыр кылган. «Тес-Хем» совхозта пар-ток секретары Д. Ш. Хертек санаал берген. РСФСР-нин Дээди Советинин соңгулда талазы-биле Чадаанын № 874 соңгулда округундан депутатка кандидат кылдыр Бай-Кара Шөжүлбеева Долчамааны депутаттар дугайында доктаалды хура-лын киржиңкелери бир үн-беле-деткөө. Ылангыч муртун С. Эрзек, тудукту Н. Ак-Хуура, тракторист Д. Серин

Болгаш өскө-даа эштер ук са-налды инзи-биле леткөө, ажил-ишти улам экижидеринче чо-ну кыгырып турганар. А механизатор 3. Хомушку үс-түңге санаалга каттышпашаан, тараажылар 1700 гектар чер-нин тарыгызын май 9-ка че-дир доозарын хулаалгелер дээр-нин өөрүңүп өмүзүнүнүн бөр-зүрткөн. РСФСР-нин Дээди Советинин соңгулда талазы-биле Чадаанын № 874 соңгулда округундан депутатка кандидат кылдыр Бай-Кара Шөжүлбе-ева Долчамааны депутаттар дугайында доктаалды хура-лын киржиңкелери бир үн-беле-деткөө. Ылангыч муртун С. Эрзек, тудукту Н. Ак-Хуура, тракторист Д. Серин

кечи районун болгаш со-
хозтун ажил-ишчилеринин
доозукчу чылдыг бирги квар-
талында ажилын түнеленде,
моон соңгаары соңгулда доктаалды,
Соңгулда кампанынын чугу-
ла үе-чалазы — депутаттар-
га кандидаттар депшидаптең
эгелди берген делегациязы,
Тыва АССР-нин Дээди Сове-
дине соңгулда талазы-биле
Туранин № 84 төп соңгулда
округундан амытатка канди-
датты депшидерин «Кызыл та-
раачы» совхозтун ажил-
ишчилеринге бүтүрээни ол
чугаалаан.

Бир дугаарында ол совхоз-
тун директору С. А. Докучин
өс алган. Тыва АССР-нин
Дээди Советинге соңгулда та-
лазы-биле Туранин № 84
соңгулда округундан депутат-
ка кандидат кылдыр СЭКП
Тыва обкомунун бирги сек-
ретары Григорий Чоодуевич
Ширшинин депутаттар сана-
лаарга, хураалды киржиңке-
лери адыш чаксажкылары-
биле уткан. Директор деп-
шиштин турар кандидаттыг
ажыл-чорудалганын чыгыл-
галарын долчу таштыргаш,
кирген санаалыг депши-
ринче оларын кылганын.

Дараанында санаал берген
эштер — совхозтун зоотехник-
селекционери Е. Г. Астафьева,
комсомол организациязынын
секретары М. С. Мазды, «Йя-
га» хову-трактор бригаданын
бригадари С. Бекулова, кол
агроном В. И. Иконников олар
эң Докучинтин санаалын бир
үн-беле деткеш, эң Ширши-
нин партия, совет органына
ажыл-чорудалганын белди-
лө үлөшп турганар.

Соңгулда мурунун хура-
лын киржиңкелери үстүңге
алаан эштерин санаалыг
каттыканы болгаш Тыва
АССР-нин Дээди Советинге
соңгулда талазы-биле Турани-
н № 84 төп соңгулда ок-
ругундан депутатка кандидат
кылдыр Григорий Чоодуевич
Ширшинин депутаттары хура-
дан бир үн-беле доктаалды.

Улуг Тиленгең 30 чылынга

ЛИАНА САВИЧЕВНА ДЕМДЕГЕЛИ

Июриберге болган суд чорудулгагына совет делегация делгей трибуналынга ламчылып берген.

Тая эгеринч демдегелдерин бижип тура чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

Урууларын бут кырынга тургузуп каан кижиз незя Мария Игнатевна Мурнунда хеп каастан даараар талазы биле шевер кижичооан.

Оларынч эгеринч демдегелдерин бижип тура чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

Михайл Николаевич Савичев бо хушерде Славенск районда, харыланган ажилал-техниктаг белдиринде ажилдап турар.

Урууларын бут кырынга тургузуп каан кижиз незя Мария Игнатевна Мурнунда хеп каастан даараар талазы биле шевер кижичооан.

байы чытпа болгай, кужур! Авазын, угбалары, кирган-авазын алап, дембээрээр. Оон бичиле туруптар апарга.

Таянчы оон илайы салымчу кылымы болганмы? Энде чок кижилери улаштар-улаштыр оон караанга кырлып турганны көрүп чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

Таянчы оон илайы салымчу кылымы болганмы? Энде чок кижилери улаштар-улаштыр оон караанга кырлып турганны көрүп чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

Таянчы оон илайы салымчу кылымы болганмы? Энде чок кижилери улаштар-улаштыр оон караанга кырлып турганны көрүп чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

Таянчы оон илайы салымчу кылымы болганмы? Энде чок кижилери улаштар-улаштыр оон караанга кырлып турганны көрүп чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

ШЫННЫ ШАҢНАЛЫ ДЭЭШ

Делегейнин ажалчы чоннарын эп-сеткил каттыштырылганын байырдалынын хүнү—Май 1-ге болган Тиленгеңин 30 чылынга алдар кылдыр «Шын» солунунуң шанналы дээш чаңчыт болган.

Тыва хүреш—бистин республикада эн-не нептергей спорттун бирээни. Чайгы үеде кандыг-даа байыр-наамды мөгелер хүрежи чокка эртпес. Хүрежиниң мергездиндигер, күзедигер болгаш маргылааны көөрүнүг инактар кончүп хей.

«Шын» солунунуң шанналы дээш хүреш маргылаадынга республиканың сурагыт мөгелери кыркып келген. Ам болур хүрешке шилдик мөгелери кыркыжине чалап тур. Маргылаа май 1-де «Хүреш» стадионуна 14 шакта эгелээр. 32 мөгү хүрежи.

Хүрешке шүүлген, үжүүлешкен, үшкү-дөрткү черлерни эвезен мөгелерге «Шын» солунунуң шанналы дээш хүреш маргылаадыныч чалап тур бис. эргим эштер.

Бөгүн «Тувинская» «ПРАВДА»

«Бузулбас блокутундун нанандыгы». Чуртта болган бистин республикада-да сонгулда мурунгу хурадалар тургузуп чуте бодунду караанга кувудар артка кижилерин дугайында бижээ болган.

«1975 беш чылдың доостур чылы». Чуту-бүрү медээлер чындадымы.

«Өвөдилге малчыларга дуулаар». СЭКП өвүр райкомунун бирги секретары Ч. Борзактын чутуу.

«Сельская жизнь» солунун корр. («Сельская жизнь» солунунуң бо чылыгы февраль 14-теги дугаарындан допчулап алган).

Хоочуннар-биле ужуражылга

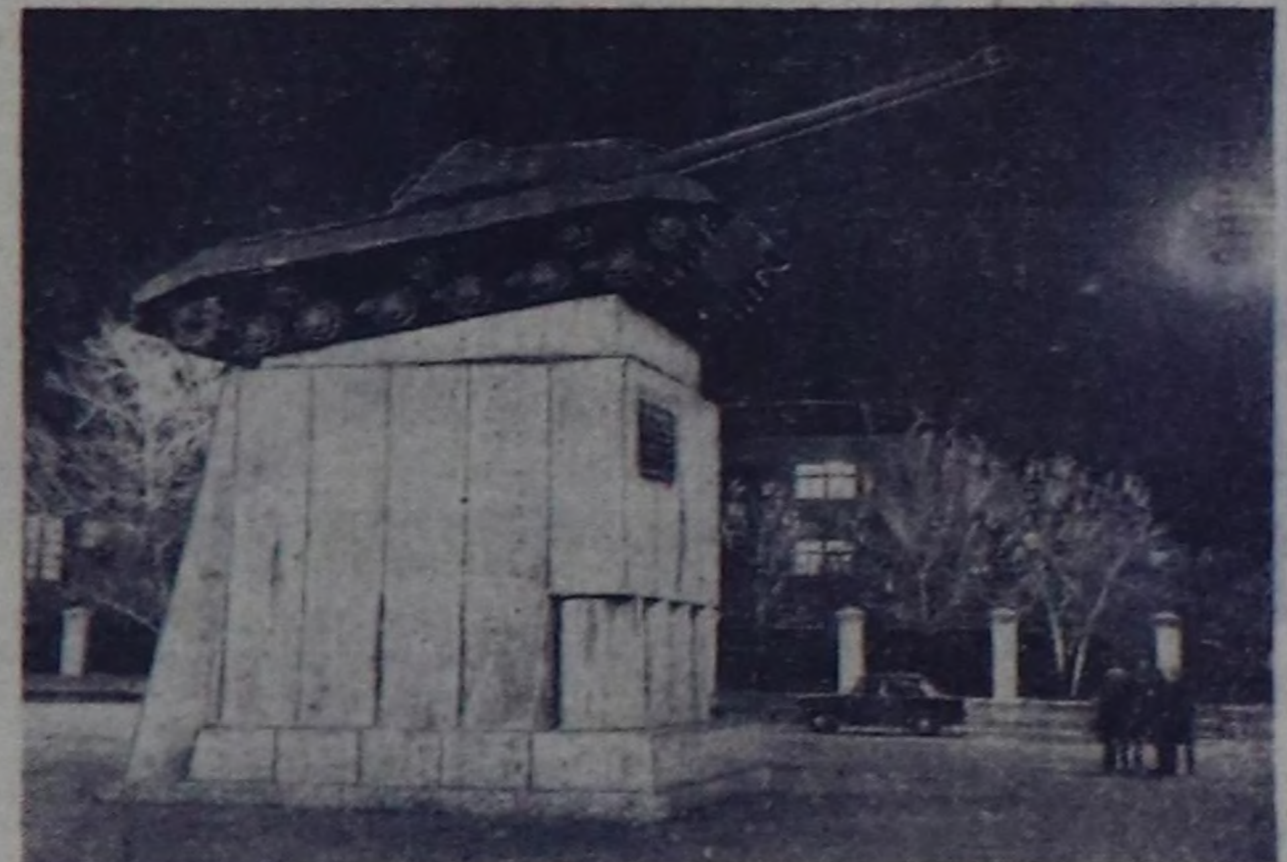
Хову-Аксының «Металлург» Културта ардузунга суурунуң комсомолчулары болгаш аныктары чээрби, үжен, дөртөн, бежен чылдарнын комсомолчулары — хамааты болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынына-рының киржинчилери, баштайгы беш чылдарнын шалыпчылары, амгы улуг тудуларнын ажил-ишчилери-биле ужуражылганы болган.

Чээрби чылдарнын комсомолчузу, комсомол ачыйазының секретары чоразан Семен Иванович Яковлев, үжен чылдарнын комсомолчулары пенсионер Галина Александровна Демникова, оң ашаа «Тыва но-беля» комбинаттын слесары, дагынчылар чевуелиниң даргазы Иван Андреевич Демнинов, Ада-чурттуң Улуг дайынынын киржинчиси, электростанциянын слесары дөртөн чылдарнын комсомолчуу Николай Алексеевич Огиренко олар ужуражылгача чүве чугаааш, ол үеде комсомолчуларнын чурттуң ажил-агый, культура тургузушкунун сайырадырынга кирген үлүүн, дайынын кадыг-берге чылдарнын дугайында таныштырган.

Ужуражылгача агым-агым салгалдың комсомолчулары чаг хевиниң комсомол билеттерин Хову-Аксының башлы комсомолчуларынга байырлыг байдалга тывыскан.

Ужуражылганың киржинчилери В. И. Лениннің турскаалына чечтер салганнар.

Эки ажилдаарында дуулаар ВЛКСМ обкому, башкылар биле бидеяр институт болгаш республиканың натуралист станциязы өөреникчилеринң бугурулге болгаш арга-арыг бригадаларының удурунчуларын белгезерин семинарын эртинген. Оон дыңнаачылары 20 ажыг лекцияны дыңнаан. Тываң улус ажил-агыйның хөгжүлдэсиниң перспективаларын, өөреникчилерин бугурулге болгаш арга-арыг бригадаларының ажил-ишин билгеш соругаларын, аларның дуржулга амылдарынын дугайында болгаш өскө-наа темаларга лекциялар солун болган, олар мөн сонгоар ажилдаарында дуулаар.

1945 чылдың май 9-та Тянкоградтын конвейеринде соелгу дайынчы машина — артикн дайын үезиниң соелгу танкызы кулбуртун үзгөн. Ону бодител кырынга күш-ажылчы маадыр черуткү бадилыг демдэз, Тиленгеңниң турскаалы ылыдыр тургузуп каар деп шиктирлээ. «Уран-мерген холдары-биле маада дайынын ашкан тиленгеңни дарганнап турган уралчулар, силерге» деп, беаиктедил арындаа бижээ.

гаш самоходкаларга кезеткер белеткен берип турган. Ам Юрий Черезов — Социалистик Куш-ажылдың Маадыры, беш чылды хуузал мурунда боттандырың доорларың индикатору, оң үлегерин эдерген кижилер заводта — муң-муң. ЧУРУКТА: Социалистик Куш-ажылдың Маадыры Юрий Захарович Черезов ЧТЗ-нің кезен анык ажилчылары-биле ЧТЗ музейинде Намгалалдың Курене Номитегиниң Кызыл туугунуң чанында чутулаанга.

ТИЛЕНГЕГЕ ТУРАСКААТКАН

Тываның күрүнең башкы институтунун Ада-чурттуң Улуг дайынынга совет уаустун Тиленгеңниң 30 чылынга турскаалын эртем-теоретиктиң конференциязы болап эртен.

«Тыва Совет Эвилелиниң Ада-чурттуң Улуг дайынының чыдалына», «Дайын чылдарында тыва школаларының интернационал патриоттуг кижизиделге» деп кол наектеалерин Тываның ала, литература болгаш туюнчуг эртем-ишчилер институтунуң директору, тоугу эртемнериниң кандидаты Ю. Л. Аранчин, институттуң уаг башкысы, педагогика эртемнериниң кандидаты К. Б. Салчак олар кылган.

«Тыва литературда эки турачылдарының о ур-х еврич», «Фонтуга тыва уаустун дууламчылыгы дугайында литературада чырытканы» болгаш өске-даа темаларга, А. Фадеевниң «Анык гвардия», М. Шолоховтун «Кижиниң салым-чолу», «Олар Төрзөн чурту дээш демсезин чоразынар» деп номнарга сайгарылгалар пестелер, дыңнааылар конференциянын салган соругаларына да дүжүп, совет уаустун, оон алдарык дайынчыларын Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында маадырлар деп бижээ, 11 секцияларга интирзе-биле 120 ажыг наектеалер болгаш дыңнааыларын номчуп, сайгарган.

НАЙЫРАЛДЫН ЧАГААЗЫ

Чангыс орам изилденип Чартынтагы тырттып чораш, ыдык чагаа кады тилдеши Бланк эмин кайда чор сен? Улуг дайынның дидирээ-кини эрте-ле чуте дөрт чыл болган. Улуг, биче кижилер дайынын чедирген когаралын «эмин» алып дөш уйгучи-дын чок хайынын ишке тургузуп турган үе.

Устуде кийреливи «чангыс орам изилденип чартыкта-гып тырттып чораш» фронтучу эшикчилериниң бот-боттарыны сугагажып, тайбын иште алыч-херези сонургажып турган үеи. Чогу-на мичан, 1949 чыда, комсомолчу анык ажил шүдүкчү Юрий Кюнзеген «Ажык чагаа» деп сурагалыг шүдүкчү бижээ. Ук шүдүкте тулашушкунга төрүттүнген гвардейжи найыралды алгаш

ырлавышаан, дайынның аар-бергезин, тайбын иштин чага-гайын, олуктерин этем чок найыралын патриотчу сөкүл-биле шып көргүскен. Шүдүк-түн мындагы аныктыг беди уктык болгаш уран-чечен дик номукчуларын үзеленип доразан-на чалап алган болгаш чыдар оттур уттундурба-мы-биле чүрөктерде кадалгал-тынып чоруур.

Ан-хөл Дунай эрин орта Чанкып өткөк балигыл-наш, Чарлыр хүндүс душпаанымдан Адресиң билбес-тир мен), Наховнада, Волга-Донда Атташ аттар сураан дыңнааш, (Канчал билер, сээжин-даа боор) Ажык чагаа бижип өр мен.

Шынап-да кадыг-бергени, «эдем-чидимин кады көрүп чоран ажин тайбын үеде дилевес аргаж. Оларын «Чалкымы өлкө» чарып каан, а оон башка оруктары чангыс уг-дур болгай.

Хүлөр хүрөң Чургу-оолду Хуннуң чыгыс көрү-дүр мен.

Дайынга акы-дуңмалыкын совет уаус бир дем-биде кыркыктерин бо олурулар бадты-кан турар.

«Ажык чагаа» деп шүдүк-түн төңчү строфазы тайбын дөш демсезиди көргүсүшсан, оон камгалар тургузукчу иш-тиң тутун улам беди көлдүр дөш буагын хөөнү илерет-пишаан, хамааты кижиниң

чонуну мурунуга дагыраа шыккан чаңчылаан турар: Тулаушкунга төрүттүнген Гвардияны найыралды Тургузукчу улуг чон дээш Кылар ишке бараалгадыл. Сурагалыг тыва шүдүкчү Юрий Кюнзегенниң 26 чыл мурунда бижээни «Ажык чагаа» деп шүдүкчү кол уктык амындыг.

«Ажык чагаа» деп шүдүк-түн төңчү строфазы тайбын дөш демсезиди көргүсүшсан, оон камгалар тургузукчу иш-тиң тутун улам беди көлдүр дөш буагын хөөнү илерет-пишаан, хамааты кижиниң

Дайынга акы-дуңмалыкын совет уаус бир дем-биде кыркыктерин бо олурулар бадты-кан турар.

«Ажык чагаа» деп шүдүк-түн төңчү строфазы тайбын дөш демсезиди көргүсүшсан, оон камгалар тургузукчу иш-тиң тутун улам беди көлдүр дөш буагын хөөнү илерет-пишаан, хамааты кижиниң

ажыдаарга душкан-на кижилерин хүлөө ал, оларын мөзү-шнырыныч чотур кичөөн-гил салбайн келгенден мында чүдүдериң болуп турары хомулдагы. Ичингаш бо айтыртыгы өөренип, өлчө шыңгы кичөөлгейни салыры негеттинип турар.

ЧОННУҢ ӨНЧҮЗҮН КАМГАЛААР

Улуг-Хем районуң «Ак-Туруга» совхозу республиканың мал ажил-агыйлык черлеринин бирээ. Интинин маалы оңча-мениң камгалар, оон баш санын өстүр дөш боттарынын бүгү күжүн саны чорур малчылар мында өвөш эвө.

Мачаа-даа күрүнең өлчү-хөргөңин камгаларынын айтырыгынычте совхозтун дирекциязы болгаш мал бригад-дарың чөтпөс кичөөнги салим турар. Оон бир чөшө бо. Бода мал каларчылары Б. Киров, Л. Сопова, С. Мадыр-оол, К. Дамзын совхозтун Кызыл-Даг салбырына 1972 чылдан эгелен амылданнар. Чокта чал оларын коллар-рынга санаашкып кылганын түндүлинде, үстуде каларчыларын сачтыдан ма-

алынны түнү 115 баш болган. Олар төредеринге болгаш таныштарына совхозтун малын уаеп берип, чок кылып турла, бригадлар А. Даржай мөгө өчөт тургузуп, интинин өлчүзүн камгалар хамаал чок, харын оон сачмыдан, төчөт-чөт турар кижилерге интиги берип турган.

Совхозтун удуртур ажил-чарыкчылар харымсалгалыг

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ. Улус 667000

Бизил Шетинки-Брааченко кудумчузу, бажин № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 21-63, редакторун оралачыларынын 35-24, пропаганда кидилигини 31-75, харымсалгалы секретарынын 23-35, партиязы амырлар кидилигини 37-13, культура кидилигини 23-54, өвөз ажил-агый кидилигини 21-47, үдүртүп кидилигини 23-54, чагаа кидилигини 41-27, информация база совет тургузук кидилигини 20-60, редакторларын 27-41, солун келбей барганда 32-75 телефонче.

ПРОГРАММА НА НЕДЕЛЮ ЧАЙНЫ № 152 СОЛОН НЕДЕЛЯДА 6 КАПАЛ ҮНЕР